

CABINET CYNGOR GWYNEDD

Adroddiad i gyfarfod Cabinet Cyngor Gwynedd

Dyddiad y cyfarfod:	30 Tachwedd 2021
Aelod Cabinet:	Y Cyngorydd Dilwyn Morgan Y Cyngorydd Dafydd Meurig
Swyddog Cyswllt:	Aled Gibbard, Uwch Reolwr
E-bost Cyswllt:	aledwyngibbard@gwynedd.llyw.cymru
Teitl yr Eitem:	Cynllun Awtistiaeth 2021-23

1 Y PENDERFYNIAD A GEISIR

- 1.1 Gofynnir i'r Cabinet gymeradwyo'r Cynllun Awtistiaeth 2021-23 a gynhwysir yn Atodiad 1.
- 1.2 Hefyd, gan fod hwn yn fater o'r flaenoriaeth uchaf, gofynnir i'r Cabinet ragfarnu'r broses 'bidiau' flynyddol a chaniatáu 'bid' am £48,000 o gyllideb refeniw parhaol rŵan, er mwyn ariannu swydd Cydlynedd Awtistiaeth a 2 swydd Gwaith Cymdeithasol ar gost flynyddol o £144k, gyda'r Cyngor yn cyfrannu traean o'r gost.

2 CEFNDIR

- 2.1 Bydd aelodau eisoes yn ymwybodol bod y maes awtistiaeth yn flaenoriaeth i ni fel Cyngor, ac felly mae hi'n bleser cyflwyno'r Cynllun yma gerbron y Cabinet heddiw.
- 2.2 Bydd aelodau'n cofio, o gyflwyniadau cynt, bod hi'n fwriad gwneud gwelliannau o fewn y maes, a hyn ar y cyd gyda'n partneriaid allweddol, sef y Bwrdd Iechyd a hefyd Cyngor Ynys Môn.
- 2.3 Mae'r gwaith yn rhannol wedi ei ddylanwadu gan y gwaith sydd wedi dilyn yn sgil cwyn a wnaethpwyd i'r Cyngor yn ymwneud â gwasanaeth a ddarparwyd. Cyfeiriwyd y gŵyn at yr Ombwdsman Gwasanaethau Cyhoeddus, a bu i'r Ombwdsman roi argymhellion i ni fel Cyngor. Mae'r Cynllun hwn felly wedi ceisio ymateb i'r dysgu o'r gŵyn ynghyd ag argymhellion yr Ombwdsman, ac mae'n bwysig nodi ein hymrwymiad parhaus i geisio gwella ein gwasanaeth mewn ymateb i farn ein defnyddwyr.
- 2.4 Rhan allweddol arall sydd wedi digwydd er mwyn sicrhau ein bod yn creu Cynllun Awtistiaeth gyda'r sylfaen cywir, oedd comisiynu Ymgynghorydd allanol (sef Hugh

Morgan, arbenigwr amlwg iawn ym maes anabledd dysgu ac awtistiaeth yma yng Nghymru), i gynnal adolygiad cynhwysfawr amlasiantaethol ar y maes, gan lunio i ni ei farn ar beth oedd angen newid a datblygu.

- 2.5 Gofynnwyd iddo ganolbwyntio yn benodol ar y meini prawf ar gyfer derbyn gwasanaeth; y broses asesu; mynediad i blant a phobl ifanc gydag awtistiaeth â gallu uchel, awtistiaeth a dim anabledd dysgu, a'r cyfnod trosglwyddo i wasanaethau oedolion. Y bwriad oedd creu cynllun a fyddai'n sicrhau fod y plant a'r bobl ifanc yn cael mynediad at gefnogaeth wedi ei deilwra at eu hanghenion unigol.
- 2.6 Bu adolygiad yr ymgynghorydd felly'n allweddol i ni ar gyfer datblygu'r Cynllun Awtistiaeth sydd gerbron heddiw.
- 2.7 Mae'n bwysig tynnu sylw aelodau hefyd at y ffaith bod Llywodraeth Cymru wedi cyhoeddi Cod Ymarfer ymgynghorol ar Gyflenwi Gwasanaethau Awtistiaeth. Daeth y Cod Ymarfer hwn i rym ym mis Medi eleni. Mae'r Cod yn gofyn am Gynllun Awtistiaeth Lleol yn ogystal â'r angen i'w adolygu'n flynyddol, felly fel Cyngor ac isranbarth, byddwn mewn lle da o ran y Cod Ymarfer o gael y Cynllun yma wedi ei fabwysiadu ac yn weithredol. Mae'r ddogfen yn God Ymarfer Statudol sydd yn gosod rhagdybiaeth gyfreithiol y bydd y Cyngor yn gweithredu yn unol â'r gofynion. Yn anorfod felly, mae gwaith yr ymgynghorydd wedi rhoi ystyriaeth i'r Cod Ymarfer newydd wrth gwblhau'r adolygiad, ac mae'r Cynllun yn ei gyfarch.
- 2.8 Er i'r gwaith cychwynnol ddechrau o gyfeiriad Gwasanaeth Derwen (sef gwasanaeth integredig Môn a Gwynedd i blant anabl a phlant sy'n wael), un rhan o ddarlun mawr yw'r gwasanaeth hwn. Nid oes modd ei ystyried fel endid ar wahân i'r holl wasanaethau cyhoeddus sydd yn ymwneud â maes gwaith awtistiaeth. Mae adolygiad yr Ymgynghorydd yn cadarnhau bod gan Wasanaeth Derwen (Gweithwyr Cymdeithasol, Nyrsys a Seicolegwyr) arbenigedd a dealltwriaeth dda o blant a phobl ifanc gydag awtistiaeth. Fodd bynnag, mae'n rhaid nodi nad yw awtistiaeth o reidrwydd yn anabledd amlwg a gweledol ac mae'n anorfod felly bod plant ar y sbectrwm yn dod i gysylltiad gyda gwasanaethau plant ar lefel mwy cyffredinol. O ganlyniad mae Gwasanaeth Derwen hefyd yn gweithredu fel adnodd sy'n darparu cyngor ac arweiniad i wasanaethau plant ar lefel mwy cyffredinol.
- 2.9 Mae'n bwysig amlygu cyd-destun i chi fel aelodau o ran y cynnydd sylweddol sydd wedi bod yn niferoedd y plant sy'n derbyn diagnosis o awtistiaeth yn y Sir. Rydym yn rhagweld y bydd cynnydd sylweddol yn y galw ar wasanaethau plant yn ogystal â gwasanaethau oedolion dros y blynyddoedd i ddod. Mae wedi dod yn amlwg fod bwlch mewn gwasanaeth ar gyfer y plant hynny gydag awtistiaeth, ond heb anabledd dysgu, ac yn arbennig felly ar gyfer pobl ifanc 14-17 oed. Bydd cydweithio gyda'r Adran Addysg felly yn hanfodol wrth symud ymlaen.

3 Y CYNLLUN

- 3.1 Fel sydd wedi ei nodi uchod, mae'n hanfodol gyda'r maes yma bod partneriaid allweddol yn gweithio gyda'i gilydd os am weld newid cynaliadwy ac effeithiol i'r

dyfodol. Wedi derbyn adolygiad yr Ymgynghorydd allanol, bu i ni fel Cyngor ofyn i Gyngor Ynys Môn a Bwrdd Iechyd Betsi Cadwaladr am eu cytundeb i sefydlu Bwrdd Prosiect Awtistiaeth isranbarthol, er mwyn creu Cynllun Awtistiaeth 2021-23 i'r ardal leol. Rydym yn ddiolchgar iawn i'n partneriaid am gytuno i'r cynnig.

- 3.2 Er y bydd aelodau'n gwbl ymwybodol o'r cyd-destun gwaith o ran Covid-19, mae'n bwysig nodi bod y gwaith sydd wedi digwydd ar draws partneriaid, a hefyd o ran gwaith yr Ymgynghorydd allanol, wedi digwydd tra hefyd yn ceisio ymdopi gydag un o heriau mwyaf yn hanes ni fel Cyngor a'r sector gyhoeddus ehangach. Mae felly yn destament i'n hymrwymiad i'r maes, bod y gwaith a ddechreuodd cyn y pandemig gychwyn, wedi parhau serch y pwysau aruthrol ar reolwyr, swyddogion a staff. Hoffwn felly gydnabod ein diolch i bawb am flaenoriaethu'r gwaith yn ystod cyfnod mor heriol.
- 3.3 Sefydlwyd Bwrdd Prosiect yn 2020, ac mae'r Bwrdd yn cynnwys cynrychiolaeth o Gyngor Gwynedd, Cyngor Ynys Môn a Bwrdd Iechyd Betsi Cadwaladr. Mae nifer o'r gwasanaethau yn cael eu darparu ar y cyd felly roedd yn hanfodol i'r Cynllun gael ei ddatblygu ar y cyd. Yn sgil yr adolygiad gan yr Ymgynghorydd, roedd cyfle euraidd i'r Cyngor fod yn cynnig arweiniad a chyfeiriad clir i sicrhau fod cynllun amlasiantaethol yn cael ei datblygu gan wella profiadau plant, pobl ifanc a'u teuluoedd ar draws yr is-ranbarth.
- 3.4 Bu i'r Cyngor gyflwyno argymhellion adolygiad yr Ymgynghorydd allanol i'r Bwrdd Prosiect, a derbyniwyd hwy yn llawn ganddynt. Mae'r Bwrdd Prosiect wedi bod yn treulio'r flwyddyn ddiwethaf yn rhoi sylw i'r argymhellion, er mwyn datblygu'r Cynllun Awtistiaeth yma, ynghyd â datblygu camau gweithredu.
- 3.5 Y bwriad yw y bydd y Bwrdd Prosiect Awtistiaeth amlasiantaethol yn parhau i gyfarfod gan gydlyn a monitro'r Cynllun yma a hefyd cynllun ardal o dan God Ymarfer y Llywodraeth. Bydd y Bwrdd yn cyfarfod yn ystod Rhagfyr 2021 a'r bwriad yw cwrdd hyd at bedair gwaith y flwyddyn. Y bwriad yw i bob sefydliad adrodd ar y cynnydd yn erbyn y Cynllun drwy eu trefniadau llywodraethu eu hunain.
- 3.6 Fel bydd yr aelodau'n ei weld o edrych ar y camau gweithredu, mae ambell gam gweithredu eisoes wedi ei roi ar waith y. Mae Cydlynnydd eisoes wedi'i adnabod ac wedi cychwyn er mwyn gweithredu rhai elfennau. Yn y lle cyntaf, bydd yn cynorthwyo gydag elfennau o ddatblygu'r rhaglen hyfforddi a chanolbwyntio ar gasglu data a gwybodaeth gan asiantaethau perthnasol ynglŷn â phlant ac oedolion gydag awtistiaeth. Bydd hyn yn caniatáu i'r Bwrdd Prosiect gael darlun cadarn wrth adolygu'r Cynllun a chynllunio ymlaen unwaith fydd y Cynllun wedi'i fabwysiadu.
- 3.7 Er gwybodaeth i aelodau, mae yna Dîm Awtistiaeth Cenedlaethol (IAS) ac mae rôl ganolog ganddynt i godi ymwybyddiaeth o awtistiaeth yn y gymuned. Mae'r gwaith hwn yn cael ei ddatblygu gyda nod penodol o gynnwys pobl awtistig yn y broses o ddatblygu a lledaenu adnoddau. Yn ogystal mae cymorth ôl-

ddiagnostig yn cael ei ddarparu gan wasanaethau iechyd niwroddatblygiadol a'r IAS ar gyfer oedolion, rhieni plant, gofalwyr a gweithwyr proffesiynol. Bellach mae cynrychiolydd o'r Adran Plant ac Oedolion yn cyfarfod yn rheolaidd gyda'r Tîm Awtistiaeth Genedlaethol er mwyn rhannu gwybodaeth a hyrwyddo datblygiadau yn y maes.

4 RHESYMEG A CHYFIAWNHAD DROS ARGYMELL Y PENDERFYNIAD

- 4.1 Mae'r maes awtistiaeth yn faes blaenoriaeth i ni fel Cyngor ac felly mae mabwysiadu'r Cynllun yn rhan bwysig o sicrhau ein bod yn gweithredu ar y flaenoriaeth.
- 4.2 Byddwn yn cydymffurfio gyda'r Cod Ymarfer newydd sydd wedi dod i rym ym Medi 2021. Mae'n werth nodi bod y Cod Ymarfer yn berthnasol i bob awdurdod lleol a Bwrdd Iechyd yng Nghymru ac mae manteision clir i weithredu cynllun ar y cyd gyda Chyngor Ynys Môn a'r Bwrdd Iechyd.
- 4.3 Mae'r Ombwdsman wedi rhoi argymhellion i'r Cyngor yn dilyn cwyn, a bydd mabwysiadu'r Cynllun yn sicrhau ein bod wedi gweithredu'r argymhellion hyn yn llawn.
- 4.4 Nid yw'r cynllun yn ei gyfanrwydd yn gost niwtral ac mae angen adnoddau ychwanegol i'w wireddu. Ar gyfer ariannu'r elfen swyddi, amcangyfrifir y bydd angen buddsoddiad ychwanegol o £150,000 ar y pwynt hwn. Gan ei fod yn gynllun ar y cyd, y disgwyliad yw y bydd y partneriaid yn cyfrannu tuag at gyfanswm y gost. Rhagwelir felly y byddai cyfraniad Cyngor Gwynedd yn £50,000. Er mwyn symud ymlaen heb oedi, rydym yn awyddus i gael penderfyniad ar y bid fel rhan o fabwysiadu'r Cynllun. Os bydd gweithredu'r Cynllun yn dod â goblygiadau ariannol uwchben yr hyn sydd eisoes wedi'i adnabod, bydd y ceisiadau am adnoddau yn dod gerbron i bob sefydliad yn unol â'r disgwyliadau llywodraethu

5 CYDRADDOLDEB

- 5.1 Mae Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru) yn ceisio gwella llesiant cymdeithasol, economaidd, amgylcheddol a diwylliannol Cymru. Mae'r gwaith o baratoi'r cynllun wedi cymryd lle gan gyfarch gofynion y Ddeddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol a'r gofyniad y mae'n ei roi ar gyfrif cyhoeddus i feddwl am effaith hirdymor eu penderfyniadau, i weithio'n well gyda phobl, cymunedau a'i gilydd, ac i atal problemau parhaus megis tlodi, anghydraddoldebau iechyd a newid yn yr hinsawdd.

6 CAMAU NESAF AC AMSERLEN

Gweler y camau gweithredu oddi fewn i'r cynllun yn Atodiad 1.

7 BARN Y SWYDDOGION STATUDOL

Y Swyddog Monitro:

Mae'r adroddiad yn amlygu cefndir yr argymhelliad i fabwysiadu'r cynllun allweddol yma. Golygai waith cyd-weithio ac ymateb i newidiadau lled ddiweddar yn y fframwaith arweiniad statudol cenedlaethol i gyrraedd y pwynt yma. Ceir cyfeiriad priodol a pherthnasol at rôl adroddiad yr Ombwdsman yn ysgogi'r broses. Hyderir y bydd y penderfyniad yma yn cyfarch ei ofynion. Fodd bynnag mae'n debyg hefyd yn mynd yn ehangach na hyn drwy sefydlu cynllun awtistiaeth newydd cyfredol ar y cyd sydd yn cyfarch y Cod newydd.

Swyddog Cyllid Statudol:

Nodaf fod yr ymhlygiadau ariannol yn eglur yn y penderfyniad a geisir, sef cais i'r Cabinet ganiatáu 'bid' am £48,000 o gyllideb refeniw parhaol rwan.

Os am ragfarnu'r broses 'bidiau' blynyddol arferol a chaniatáu'r 'bid' yma heb ei bwysu a mesur yn erbyn 'bidiau' eraill yng nghyllideb 2022/23, mae'n hanfodol fod y Cabinet yn argyhoeddedig fod yr angen yma'n anorfod ac o'r flaenoriaeth uchaf.

ATODIAD 1

Cynllun Awtistiaeth 2021-23

1.	Diffiniad o Awtistiaeth
	<p>“Defnyddir y term cyflwr sbectrwm awtistig i ddisgrifio'r grŵp o symptomau datblygiadol niwro cymhleth, o ddifrifoldeb amrywiol, sy'n cael eu nodweddu gan heriau mewn rhyngweithio cymdeithasol a chyfathrebu a chan batrymau ymddygiad, meddwl a synhwyrdd cyfyngedig neu ailadroddus” <i>(Cod Ymarfer ar Gyflenwi Gwasanaethau Awtistiaeth, Llywodraeth Cymru 2021)</i></p> <p>Mae cyflwr ar y sbectrwm awtistig (ASC) yn anabledd datblygiadol sy'n effeithio ar y ffordd y mae pobl yn cyfathrebu, yn ymddwyn, neu'n rhyngweithio ag eraill. Efallai y bydd gan rai pobl nodweddion amlwg iawn, eraill ddim. Y llinyn cyffredin yw gwahaniaethau mewn sgiliau cymdeithasol, cyfathrebu ac ymddygiad o'u cymharu â phobl nad ydynt ar y sbectrwm. Mewn merched, gall y nodweddion a gyflwynir fod yn gynnil iawn, sy'n ei gwneud hi'n anoddach adnabod yr arwyddion oherwydd gall merched a menywod fod yn dda am gelu symptomau a chuddio'r cyflwr oddi wrth ffrindiau, teulu, a gweithwyr proffesiynol ym maes iechyd yn arbennig.</p>
2.	Pwrpas y Cynllun
2.1	Nod y cynllun yw darparu cyd-destun ar gyfer datblygu cyfeiriad strategol ar gyfer gwella canlyniadau i bobl ag awtistiaeth a'u gofalwyr.
2.2	Nododd adolygiad o'r ddarpariaeth gyfredol, a gynhaliwyd gan ymgynghorydd annibynnol ac adrodd i fwrdd prosiect yn cynnwys Gwasanaethau Plant ac Oedolion Cyngor Gwynedd, gwasanaeth Plant ac Oedolion Ynys Môn a Bwrdd Iechyd Prifysgol Betsi Cadwaladr, fylchau yn y ddarpariaeth ar gyfer pobl ag awtistiaeth, yn arbennig ar gyfer y rhai nad oes ganddynt anabledd dysgu.
2.3	Daeth y cod ymarfer awtistiaeth i rym ar 1 Medi 2021. Mae'n rhoi eglurder i fyrddau iechyd lleol, awdurdodau lleol a Byrddau Partneriaeth Ranbarthol ar Ddeddf Gwasanaethau Cymdeithasol a Lles (Cymru) a / neu Ddeddf y GIG (Cymru) 2006 a'r cyfrifoldebau a'r gwasanaethau y mae'n ofynnol iddynt eu darparu i gefnogi pobl awtistig yn eu bywydau o ddydd i ddydd. Felly bydd y cynllun hwn yn darparu ffocws i sicrhau cydymffurfiad â'r Cod Ymarfer newydd.
2.4	O ystyried y cyfyngiadau ariannol ar y Cyngor, cyflawnir rhai o'r argymhellion trwy ailgynllunio gwasanaethau neu ail-flaenoriaethu cyllidebau. Fodd bynnag,

	<p>mae'r cynllun yn gofyn am fwy o ffocws ar godi ymwybyddiaeth, dulliau partneriaeth a gwell cydgysylltu Gwasanaethau - bydd angen cyllid ychwanegol ar gyfer y mentrau hyn. Yn ogystal, mae gweithio mewn partneriaeth yn darparu cyfleoedd i alinio adnoddau cymunedol a denu cyllid y trydydd sector.</p>
3.	Materion Allweddol
3.1	<p><i>Mynediad i wasanaethau iechyd a gofal cymdeithasol</i> - nodwedd allweddol o bobl ag awtistiaeth yw anhawster cyfathrebu a mynegi eu hunain a'u hanghenion. Mae asesu unigolyn ag awtistiaeth heb anabledd dysgu yn heriol gan fod ei anghenion yn aml yn gudd a gall eu heffaith ddibynnu ar yr amgylchiadau. Mae teuluoedd a phobl ag awtistiaeth yn dweud wrthym fod gweithwyr proffesiynol yn aml yn colli neu'n methu â deall effaith anablu anawsterau cyfathrebu wrth gynnal asesiadau. Gall rhywun a all ymddangos yn gymwys gael anawsterau oherwydd eu hanallu i gyfathrebu neu ddeall sefyllfaoedd cymdeithasol y mae eraill yn eu cymryd yn ganiataol.</p>
3.2	<p><i>Diagnosis</i> - Yn unol â'r strategaeth genedlaethol, mae angen i ni ddatblygu mynediad hawdd at ddiagnosis a chefnogaeth ôl-ddiagnostig gyda chydlynu i gynorthwyo pobl i gael mynediad at wasanaethau a rhwydweithiau gofal cymdeithasol. Mae angen datblygu rôl a chanllawiau cliriach i ddarparu cefnogaeth i deuluoedd wrth aros am asesiad a diagnosis.</p>
3.3	<p><i>Cyngor a Chefnogaeth ar ôl cael diagnosis</i> - Bydd yr ystod o anghenion pobl a'r gefnogaeth y bydd eu hangen arnynt ar ôl cael diagnosis yn amrywio'n aruthrol. Bydd gan y mwyafrif o bobl ag awtistiaeth heb anabledd dysgu anghenion gofal isel neu gymedrol a bydd eu gofynion yn ymwneud yn bennaf â chyfathrebu, adeiladu rhwydwaith cymdeithasol, hyrwyddo annibyniaeth, cyflogaeth, tai a chynnal sefydlogrwydd. Fodd bynnag, bydd gan rai anghenion critigol neu sylweddol a bydd angen cefnogaeth a goruchwyliaeth 24 awr arnynt. Mae mynediad at gyngor a chefnogaeth ar ôl diagnosis yn amrywiol. Mae angen datblygu canllawiau clir ynghylch lefel a math yr ymyrraeth, y cyngor, y gefnogaeth ac adolygu ôl-ddiagnosis. Byddai hyn yn sicrhau bod pobl yn gwybod / yn gallu cysylltu â gwasanaethau cymorth perthnasol.</p>
3.4	<p><i>Pobl Ifanc yn y cyfnod pontio</i> - Mae'r gyfran fwyaf o blant ag ASD a ddarperir gyda gwasanaeth gan Dîm Integredig Derwen yn y categori 14-17 oed. Felly mae trosglwyddo o wasanaethau plant i wasanaethau oedolion yn 'pinch point' ar gyfer y gwasanaeth. Mae'r llwybr trosglwyddo yn gymhleth, gan nad yw oedran trosglwyddo i wasanaethau oedolion yr un peth ym mhob gwasanaeth. Mae angen canolbwyntio mwy ar y plant hynny ag awtistiaeth nad oes ganddynt anabledd dysgu ac felly na fyddent yn derbyn gwasanaeth gan Derwen ar hyn o bryd.</p>

3.5	<p>Hyfforddiant - Dylai pob aelod o staff sy'n gweithio'n uniongyrchol gyda phlant, pobl ifanc neu oedolion ymgymryd â hyfforddiant ymwybyddiaeth. Mae tystiolaeth y gall codi ymwybyddiaeth sylfaenol a darparu hyfforddiant ar awtistiaeth wella gallu pobl i gyfathrebu â phobl ag awtistiaeth yn sylweddol. Rydym yn datblygu deunyddiau hyfforddi â ffocws ar ddeall awtistiaeth, gan gynnwys llyfryn gwybodaeth a modiwl e-ddysgu. Rydym wedi dechrau mapio gofynion addysg a hyfforddiant ymarferwyr. Mewn partneriaeth â Chyngor Sir Ynys Mon a Bwrdd Iechyd Prifysgol Betsi Cadwaladr byddwn yn datblygu heini o hyfforddiant ar gyfer gwasanaethau cyffredinol ac arbenigol. Bydd hyn yn cael ei lywio gan waith sy'n cael ei wneud ar lefel genedlaethol trwy'r Gwasanaeth Awtistiaeth Cenedlaethol.</p> <p>Yn ogystal, bydd disgwyl i gyrff statudol gynnal dadansoddiad o anghenion hyfforddiant awtistiaeth ar gyfer eu staff, wedi'i deilwra i'w hanghenion proffesiynol.</p>	
3.6	<p>Gwasanaeth Awtistiaeth Cenedlaethol - Mae'r Gwasanaeth yn cynnig asesiad diagnostig i oedolion, ond nid ydynt yn gweithio'n uniongyrchol gyda phlant a pobl ifanc. Mae angen cryfhau'r cysylltiad gyda'r gwasanaeth o du Gwasanaethau plant a Gwasanaeth oedolion. Mae datblygu patrwm o rannu gwybodaeth a chydweithio ar ddatblygu adnoddau defnyddiol yn y maes yn hanfodol i ddylanwadu ar wella gwasanaethau yn lleol.</p>	
3.7	<p>Trydydd Sector - Mae angen nodi partneriaid sy'n gallu darparu gwasanaethau lefel isel i bobl ag ASD. Gall y sector gwirfoddol chwarae rhan wrth ddarparu gwasanaethau cymorth ymarferol medrus, lefel isel a chost isel i bobl ifanc efo awtistiaeth gyda neu heb ddiagnosis ffurfiol o Anableddau Dysgu yng Ngwynedd y mae angen ei gyfarch. Byddai cyflwyno model tebyg o'r fath yng Ngwynedd yn darparu gwasanaeth effeithiol sy'n gwella ansawdd bywyd pobl ifanc efo awtistiaeth; helpu i atal argyfyngau rhag digwydd, ond bydd hefyd yn lleihau'r pwysau ar y gwasanaethau statudol. Bydd yr angen am wasanaethau o'r fath yn dod yn fwy a mwy pwysig os bydd y cynnydd presennol mewn diagnosis ASD yn arwain at alw uwch ar wasanaethau statudol.</p>	
4.	Camau gweithredu ar gyfer 2021-22	
1	<p>Sefydlu Bwrdd Partneriaeth Awtistiaeth Leol - Yn unol â'r Cod Ymarfer, rhaid i fyrddau partneriaeth ranbarthol, byrddau iechyd lleol ac awdurdodau lleol gasglu gwybodaeth am y graddau y mae canlyniadau'n cael eu gwella ac ansawdd y gwasanaethau a ddarperir i bobl awtistig a'u teulu neu ofalwyr. Mae angen i welliannau gwasanaeth alinio â chynllun gweithredu strategol awtistiaeth Llywodraeth Cymru. Mae angen adolygu'r cynllun lleol yn flynyddol hefyd. Ar hyn o bryd mae'r bwrdd prosiect yn cynnwys partneriaid allweddol o'r asiantaethau statudol. Felly, argymhellir bod y Bwrdd Prosiect cyfredol yn trawsnewid i Fwrdd Partneriaeth Awtistiaeth Leol, i</p>	Amserlen Wedi sefydlu

	gynnwys cynrychiolaeth ar gyfer pobl awtistig. Bydd hyn yn sicrhau goruchwyliaeth o ddatblygu a gwella gwasanaethau, casglu data strategol allweddol ac adolygiad blynyddol o'r cynllun.	
2	Penodi Cydlynnydd / Swyddog Prosiect ar gyfer datblygu Gwasanaethau Awtistiaeth - Ar hyn o bryd mae prinder data mewn perthynas â niferoedd a phroffiliau plant a phobl ifanc sy'n cael diagnosis o ASD. Bydd sefydlu rôl i goladu'r wybodaeth hon ar draws yr awdurdod lleol, y bwrdd iechyd ac addysg yn cynorthwyo wrth gynllunio ar gyfer gwella gwasanaethau. Byddai'r swydd hefyd yn cynnig cyswllt cyson â'r Gwasanaeth Awtistiaeth Cenedlaethol, gan osgoi unrhyw ddyblygu, nodi bylchau a datblygu rhwydwaith ar gyfer gweithwyr proffesiynol sy'n ymwneud â darparu gwasanaethau i bobl awtistig. Bydd y swydd hefyd yn cynorthwyo i weithredu elfennau o'r cynllun gweithredu.	Tachwedd 2021
3	Sefydlu Rôl Ymarferydd Pontio ASD (14-25 oed) - Byddai'r swydd hon wedi'i chydleoli ar draws Gwasanaethau Anabledd Dysgu plant ac oedolion ac yn cynnwys mynediad i'r plant a'r bobl ifanc hynny lle nad oes diagnosis o anabledd dysgu.	Ebrill 2022 yn ddarostyngedig ar fuddsoddiad ariannol
4	Sefydlu Rôl Ymarferydd ASD (Cefnogaeth yn ystod asesiad / diagnosis) (14-25 oed) - Mae cynnydd yn y galw am asesu ASD yn golygu bod rhestr aros. Byddai darparu cyngor a chefnogaeth ar y pwynt hwn yn cynorthwyo i reoli'r galw am wasanaethau ôl-ddiagnosis ac yn hyrwyddo cymorth ac ymyrraeth gynnar gyda'r nod o leihau'r galw am wasanaeth statudol ar ôl cael diagnosis.	Ebrill 2022 yn ddarostyngedig ar fuddsoddiad ariannol
5	Hyfforddiant ASD - Mae rhaglen aml-haen o hyfforddiant, gan gynnwys e-ddysgu, yn cael ei datblygu. Darperir hyn ar draws gwasanaethau cyffredinol i gynyddu ymwybyddiaeth awtistiaeth yn ogystal â hyfforddiant mwy arbenigol i ymarferwyr sy'n gweithio'n uniongyrchol gyda phobl awtistig. Cynnal awdit o anghenion hyfforddiant staff, gan roi ystyriaeth i lefel cysylltiad rolau unigol gyda pobl awtistig. Bydd hyn yn ystyried gwaith uniongyrchol gyda pobl awtistig yn ogystal a swyddi lle mae posiblwydd, drwy cyswllt wyneb yn wyneb a'r cyhoedd, i ddod i gysylltiad ac felly angen lefel o ymwybyddiaeth am eu anghenion.	Medi 2021 – Mawrth 2022 Tachwedd 2021 – Mawrth 2022

6	<p>Ymgysylltu â'r Gwasanaeth Awtistiaeth Cenedlaethol - Cynnal strategaeth ymgysylltu sydd o fudd i'r ddwy ochr sy'n osgoi unrhyw botensial ar gyfer dyblygu, gan sicrhau eglurder gwybodaeth a chyngor a ddarperir i oedolion a phlant a phobl ifanc a'u teuluoedd. Bydd cyfathrebu a rhannu gwybodaeth yn effeithiol yn cynorthwyo i ddatblygu gwasanaethau a rhannu gwybodaeth mewn perthynas â chanlyniadau i bobl awtistig yng Ngwynedd.</p>	Eisoes yn digwydd
7	<p>Archwilio'r potensial ar gyfer datblygu Gwasanaethau Awtistiaeth y trydydd sector - mae angen ymchwilio ymhellach i ddatblygu gwasanaethau cymorth ymarferol medrus, lefel isel. Mae yna enghreifftiau o weithgareddau ymarferol yn cael eu cynnal gan sefydliadau trydydd sector sy'n derbyn Llywodraeth Cymru a chyllid grant arall. Gallai cyflwyno model o'r fath yng Ngwynedd ddarparu gwasanaeth effeithiol i wella ansawdd bywydau pobl ag awtistiaeth a rheoli unrhyw alw ychwanegol ar wasanaethau statudol.</p>	Ebrill 2022

Mae hwn yn gynllun o dan oruchwyliaeth Bwrdd Prosiect ar y cyd â Chyngor Sir Ynys Mon a Bwrdd Iechyd Prifysgol Betsi Cadwaladr. Bydd yn cael ei fonitro a'i adolygu'n flynyddol.

Mae Llywodraeth Cymru wedi datgan y bydd fframwaith monitro'n cael ei ddatblygu ar y cyd gyda Byrddau Partneriaeth Rhanbarthol. Yn ogystal mae adolygiad gwasanaethau niwroddatblygiadol wedi cychwyn ers Chwefror 2021. Bydd yr adolygiad hwn wedi ei gwblhau erbyn Mawrth 2022 ac o ganlyniad yn hysbysu ail gymal Cynllun Gweithredu'r Llywodraeth ar gyfer 2022-23. Bydd unrhyw ddeilliannau o'r gwaith hwn yn cael ei adrodd i'r Bwrdd ac yn cael ei gynnwys yn y cynllun fel bo'n briodol.